

EKONOMISK, SOCIAL OCH TERRITORIELL SAMMANHÅLLNING

EU stärker sin ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållning för att främja en harmonisk utveckling i hela unionen. EU strävar särskilt efter att minska skillnaderna i utvecklingsnivåer i olika regioner. I de berörda regionerna ägnas särskild uppmärksamhet åt landsbygdsområden, områden som påverkas av strukturomvandlingar och regioner med allvarliga och permanenta, naturbetingade eller demografiska nackdelar, till exempel de nordligaste regionerna med mycket låg befolkningstäthet, öar samt gräns- och bergsområden.

RÄTTSLIG GRUND

Artiklarna 174–178 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).

BAKGRUND

Sammanhållningspolitiken är EU:s främsta investeringspolitik. Den ger fördelar för alla regioner och städer i EU och bidrar till ekonomisk tillväxt, jobbskapande, företagens konkurrenskraft, hållbar utveckling och miljöskydd.

Det har från första början funnits stora territoriella och demografiska skillnader inom EG (nu EU) som kan bromsa integrationen och utvecklingen i Europa. I Romfördraget (1957) infördes solidaritetsmekanismer i form av två fonder: Europeiska socialfonden (ESF) och Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket (EUGFJ:s utvecklingssektion). År 1975 infördes regionala aspekter då Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf) inrättades. År 1994 skapades även Sammanhållningsfonden.

I och med Europeiska enhetsakten 1986 blev ekonomisk och social sammanhållning ett kompetensområde inom EG. År 2008 infördes genom Lissabonfördraget en tredje dimension i EU:s sammanhållning: territoriell sammanhållning. Dessa tre aspekter av sammanhållningen stöds genom sammanhållningspolitiken och strukturfonderna.

MÅL

Ett av EU:s främsta mål är att stärka den ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållningen. EU ägnar en mycket stor del av sin verksamhet och sin budget åt att minska skillnaderna mellan regioner, särskilt landsbygdsområden, områden som påverkas av strukturomvandlingar och regioner med allvarliga och permanenta, naturbetingade eller demografiska nackdelar.

EU stöder dessa målsättningar med hjälp av de europeiska struktur- och investeringsfonderna (ESF, Eruf, Sammanhållningsfonden, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) och Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF)) och andra källor såsom Europeiska investeringsbanken.

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling ersatte 2014 utvecklingssektionen vid Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket. Ejflu stöder, inom ramen för unionens sammanhållningspolitik, landsbygdsutveckling och förbättrad jordbruksinfrastruktur.

Europeiska socialfonden är unionens främsta instrument för att stödja åtgärder som syftar till att förebygga och bekämpa arbetslöshet, utveckla mänskliga resurser och främja social integration på arbetsmarknaden. Fonden finansierar initiativ som främjar en hög sysselsättningsnivå, jämlikhet, en hållbar utveckling och ekonomisk och social sammanhållning.

Europeiska regionala utvecklingsfondens syfte är att bistå med att avhjälpa de största regionala obalanserna inom EU. Den stöder sådana regioner som utvecklas långsammare och omstruktureringen av industriregioner på tillbakagång.

Sammanhållningsfonden bidrar ekonomiskt till miljöprojekt och transeuropeiska transportinfrastrukturnät. Endast de medlemsstater vars BNI per capita är lägre än 90 procent av EU-genomsnittet kan beviljas stöd från fonden.

Följande principer måste respekteras för att strukturfonderna ska fungera effektivt:

- Strukturfonderna ska grupperas efter mål och region.
- Kommissionen, EU-länderna och de regionala myndigheterna ska i partnerskap planera, genomföra och följa upp åtgärderna.
- Åtgärderna ska planeras.
- EU-stödet ska utgöra ett komplement till det nationella stödet.

Fördelningen av unionens finansiella medel till sammanhållningspolitiken är indelad på två huvudmål:

- Investeringar i tillväxt och sysselsättning – syftar till att stärka arbetsmarknaden och regionala ekonomier.
- Europeiskt territoriellt samarbete – stöder EU:s sammanhållning genom gränsöverskridande, transnationellt och mellanregionalt samarbete.

Sedan 1988 har budgeten för unionens sammanhållningspolitik ökat avsevärt, och sammanhållningspolitiken är, vid sidan av den gemensamma jordbrukspolitiken, nu kvantitativt sett ett av de viktigaste politiska områdena inom EU. För programperioden 2014–2020 anslår EU över 350 miljarder euro till sammanhållningspolitiken, dvs. 32,5 % av den totala EU-budgeten. Dessa medel används till så olika ändamål som vägbyggen, miljöskydd, investeringar i innovativa företag, skapande av sysselsättning samt yrkesutbildning. Nästan 200 miljarder euro anslås till Eruf (inklusive 10,2 miljarder för europeiskt territoriellt samarbete och 1,5 miljarder euro i särskilda anslag till de yttersta och glesbefolkade randområdena). Mer än 83 miljarder euro anslås till ESF och 63 miljarder till Sammanhållningsfonden.

FÖRSLAG TILL EU:S SAMMANHÅLLNINGSPOLITIK EFTER 2020

I maj 2018 lade kommissionen fram förslag till förordningar om EU:s sammanhållningspolitik efter 2020. Ett av de främsta målen med reformen är att förenkla förfarandena och göra EU:s investeringar mer effektiva. De elva tematiska målen i sammanhållningspolitiken 2014–2020 har ersatts av de fem politiska målen för Eruf, ESF+, Sammanhållningsfonden och EHFF:

- Ett smartare Europa genom innovativ och smart ekonomisk omvandling.
- Ett grönare och koldioxidsnålare Europa.
- Ett mer sammanlänkat Europa genom förbättrad mobilitet och regional IKT-konnektivitet.
- Ett mer socialt Europa genom den europeiska pelaren för sociala rättigheter.
- Ett Europa närmare medborgarna genom hållbar och integrerad utveckling av stads-, landsbygds- och kustområden och lokala initiativ.

Den föreslagna budgeten för den framtida sammanhållningspolitiken uppgår till 330,6 miljarder euro. Ca 200,6 miljarder euro anslås till Eruf (inklusive 8,4 miljarder för europeiskt territoriellt samarbete och 1,5 miljarder euro i särskilda anslag till de yttersta randområdena). Mer än 41 miljarder euro anslås till Sammanhållningsfonden (varav 10 miljarder går till Fonden för ett sammanlänkat Europa) och 88,6 miljarder euro till ESF+.

De föreslagna förordningarna behandlas inom ramen för det ordinarie lagstiftningsförfarandet, där parlamentet är jämställt med rådet. Det innebär att de båda institutionerna måste enas om reglerna för den framtida sammanhållningspolitiken före utgången av 2020.

Parlamentet avslutade i april 2019 första behandlingen av kommissionens förslag.

EUROPAPARLAMENTETS ROLL

Parlamentet spelar en mycket aktiv roll i att stödja och stärka EU:s ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållning. Den lagstiftning som berör sammanhållningspolitiken och strukturfonderna förbereds enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet, där parlamentet är jämställt med rådet.

Parlamentet har aktivt deltagit i förhandlingarna om reformen av sammanhållningspolitiken för perioden 2014–2020. Reformen fastställer prioriteringarna och instrumenten för EU:s framtida åtgärder för att stärka den ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållningen. Parlamentet har gett ett starkt stöd till förslagen om en vittgående och effektiv sammanhållningspolitik, något som också kräver tillräckliga finansiella medel.

Jacques Lecarte / Marek Kołodziejcki
04/2019

